

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

КАРДАШ ДІАНА ВОЛОДИМИРІВНА

Допускається до захисту:
Т.в.о. завідувача кафедри
журналістики та соціальних
комунікацій, к.філос.н., доцент
_____ Костянтин РОДИГІН
« ____ » _____ 2025 р.

**СТВОРЕННЯ СЕРІЇ ІНТЕРВ'Ю ТА НАРИСІВ ПРО
ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ ТА ЗНИКЛИХ БЕЗВІСТИ**

Спеціальність 061 Журналістика

Кваліфікаційна робота (медіапроект)

Керівник:
Слободян А. М., старший викладач кафедри
журналістики та соціальних комунікацій

Консультант:
Родигін К. М., кандидат філософських наук,
доцент кафедри журналістики та соціальних комунікацій

Оцінка: ____ / ____ / ____
(бали / за шкалою ЄКТС/ за національною шкалою)
Голова комісії: _____
(підпис)

Вінниця – 2025

АНОТАЦІЯ

Кардаш Д.В. Створення серії інтерв'ю та нарисів про військовополонених та зниклих безвісти. Спеціальність 061 «Журналістика». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2025.

Ця письмова робота є пояснювальною запискою до авторського медіапроєкту. У кваліфікаційній (бакалаврській) роботі (медіапроєкті) розглянуто процес створення матеріалів на тему військовополонених і зниклих безвісти у контексті російсько-української війни. Мета – створення серії інтерв'ю та нарисів для підвищення суспільної обізнаності щодо зазначеної теми. Об'єкт – проблема полону та зникнення безвісти українських військових, як наслідок агресії РФ. Предмет – серія інтерв'ю та нарисів про військовополонених та зниклих безвісти, як інструмент для підвищення суспільної обізнаності. Завдання – ознайомитися зі стандартами роботи з чутливими темами, здійснити пошук джерел, зібрати інформацію, створити 12 матеріалів, в інформаційному, аналітичному та художньо-публіцистичному жанрах і опублікувати їх на сайтах медіа «Вгору», «Сім п'ятниць» та YouTube-каналі «[JournDepDonNU](#)».

Ключові слова: військовополонені, зниклі безвісти, інтерв'ю, нарис, чутливі теми.

60 с., 1 дод., 14 джерел.

ABSTRACT

Kardash D.V. Creating a Series of Interviews and Essays About Prisoners of War and Missing People. Specialty 061 «Journalism». Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2025.

This paper is an explanatory note to the author's media project. In the qualification (bachelor's) work (media project), the process of creating materials on the topic of prisoners of war and missing persons in the context of the Russian-Ukrainian war is considered. The aim is the creation of a series of interviews and essays to increase public awareness regarding the topic mentioned. The object is a problem of captivity and disappearance of Ukrainian military personnel because of the aggression of the Russian Federation. The subject is a series of interviews and essays about prisoners of war and missing people as a tool for increasing public awareness. The tasks are: to familiarize oneself with standards of working with sensitive topics, to carry out a search for sources, to collect information, to create 12 materials, in informational, analytical, and opinion-journalistic genres, and to publish them on the websites of the media «Vhoru», «Sim P'iatnyts», and on the YouTube channel «[JournDepDonNU](#)».

Keywords: prisoners of war, missing persons, interview, essay, sensitive topics.
60 pp., 1 appendix, 14 sources.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ОПИС ПРОЄКТУ	6
ТЕХНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ	8
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	9
ПЕРЕЛІК СТВОРЕНИХ МАТЕРІАЛІВ	11

ВСТУП

Актуальність обраної теми. Російська військова агресія проти України, що розпочалася у 2014 році та переросла у повномасштабну війну у 2022 році, спричинила численні випадки полону військових та зникнення безвісти. Це питання має важливе соціальне значення, оскільки стосується прав людини та дотримання міжнародного гуманітарного права.

Фіксація та висвітлення цих подій, відповідно до журналістських стандартів та етичних норм, сприяє підвищенню суспільної обізнаності та забезпеченню прозорості процесу вирішення цієї проблеми.

Новизна даної роботи полягає в поєднанні створених інформаційних, аналітичних та художньо-публіцистичних матеріалів у форматі інтерв'ю і нарисів, що дозволяє розкрити різні аспекти цього явища. Унікальність роботи полягає в зібраній інформації, отриманій через інтерв'ю з джерелами, безпосередньо залученими до подій.

Мета медіапроєкту: створення серії інтерв'ю та нарисів для підвищення суспільної обізнаності щодо проблеми військовополонених та зниклих безвісти, внаслідок повномасштабної війни Росії проти України.

Об'єктом медіа-проєкту виступає проблема полону та зникнення безвісти українських військовослужбовців, як наслідок російської агресії.

Предметом медіа-проєкту є серія інтерв'ю та нарисів про військових, які потрапили у російський полон, або зникли безвісти, як інструмент для підвищення суспільної обізнаності у цій темі.

Завдання медіа-проєкту:

- ознайомитися з рекомендаціями, етичними нормами та журналістськими стандартами щодо висвітлення тем, пов'язаних із військовополоненими та зниклими безвісти;
- розробити план створення серії інтерв'ю та нарисів на тему військовополонених та зниклих безвісти;

- здійснити пошук членів родин зниклих безвісти та військовополонених, експертів, військових які пройшли полон для проведення інтерв'ю та збору необхідної інформації. Встановити контакт з ними;
- провести інтерв'ю та зібрати необхідні матеріали для створення нарисів;
- створити серію інтерв'ю і нарисів та підготувати їх до публікації;
- забезпечити розповсюдження створених матеріалів через доступні медіаканали та платформи.

Методи, використані при підготовці медіа-проєкту

Для створення медіа-проєкту були застосовані навички, що безпосередньо стосуються сфери журналістики та галузі відеовиробництва. В процесі роботи застосувалися наступні загальнонаукові методи:

- емпіричні - спостереження, інтерв'ю, порівняння;
- комплексні - аналіз, синтез.

ОПИС ПРОЄКТУ

В умовах збройного конфлікту особливого значення набуває якісне висвітлення інформації про військовополонених і зниклих безвісти. Ця тема викликає значний суспільний резонанс і потребує відповідального підходу з боку журналістів, адже недостатнє інформування, поширення дезінформації та порушення журналістських стандартів можуть призвести до посилення тривоги серед родин полонених і дезорієнтації громадськості. Саме тому створення серії інтерв'ю та нарисів, спрямованих на підвищення обізнаності людей щодо проблеми полону військових внаслідок російсько-української війни, є важливим внеском у медіапростір.

Проєкт започатковано у жовтні 2024 року. Матеріали створені у різноманітних форматах: відео-, фото- та текстових. Для ефективного поширення було використано декілька платформ: сайт та соціальні мережі медіа «Вгору», YouTube, університетський ресурс (ДонНУ імені Василя Стуса) «Сім п'ятниць». Такий підхід дозволив охопити різні аудиторії та способи подачі інформації.

Про зацікавленість аудиторії та потребу у таких матеріалах свідчать перегляди публікацій та активність користувачів у вигляді коментарів і поширень у соціальних мережах.

Цей медіапроєкт має значний потенціал для подальшого розвитку, оскільки його тематика зберігатиме актуальність не лише під час війни, але й після її завершення. Проблема військовополонених та зниклих безвісти залишатиметься важливою в довгостроковій перспективі, що зумовлюватиме попит на її висвітлення.

Його ефективно реалізовано завдяки значущості теми, різноманітності форматів і жанрів, збору унікальних коментарів, відповідальному підходу до відбору та подачі інформації, зокрема чутливої.

Загалом було створено 12 публікацій матеріалів створених у різних жанрах. З них в інформаційному – 5 новин, в яких подані актуальні події та заяви. (Додаток 1. [1-5]).

В аналітичному жанрі створено дві статті, серед яких текст про доцільність акцій підтримки полонених і безвісти зниклих. Та про різницю підходів до висвітлення питання полонених у російських і українських медіа (Додаток 1. [6-7]).

В художньо-публіцистичному жанрі було створено текстовий літературний репортаж – висвітлено досвід жінки, що шукає свого чоловіка зниклого на фронті (Додаток 1. [8]).

Також було проведено інтерв'ю з військовим Олександром Дідуром, який 15 місяців провів в російському полоні. В ньому обговорили досвід чоловіка, умови у російських в'язницях та проблеми з якими стикаються полонені після повернення в Україну (Додаток 1. [9]).

Опубліковано 2 відеорепортажі з акцій підтримки, що відбувалися у Вінниці. У них представлені коментарі організаторів і учасників заходу, зокрема рідних військових. Репортажі також містять візуальний ряд, який передає атмосферу акції та емоційний стан присутніх (Додаток 1. [10-11]).

Також було створено фоторепортаж з акції «Не мовчи! Полон вбиває!». До нього увійшли 14 фото та коментар учасниці. (Додаток 1. [12]).

ТЕХНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Публікації розміщувалися на платформах, орієнтованих на широку аудиторію: сайті медіа «Вгору», YouTube-каналі «[JournDepDonNU](#)» та сайті «Сім п'ятниць». Формати подачі адаптувалися відповідно до технічних вимог кожного ресурсу та з урахуванням зручності сприйняття матеріалу.

Обробку ілюстрацій до публікацій, а також фотографій для фоторепортажу здійснено за допомогою графічного редактора Adobe Photoshop.

У медіа-проєкті використано авторські світлини, зроблені камерою смартфона.

Для запису відеорепортажів на відкритому просторі використовувалися смартфон, штатив-стабілізатор і петличний мікрофон. Монтаж відбувався у програмі VN Video Editor.

Оскільки інтерв'ю з військовим проводилося онлайн, для запису було використано платформу Zoom.

У роботі з матеріалами, що містять особисті історії та коментарі, використовувалася програма Pinpoint (від Google) — для розшифровки аудіо- та відеозаписів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Детектор медіа. Правила інтерв'ю на чутливі теми: поради Маргарити Тулуп. URL: <https://detector.media/production/article/212182/2023-06-07-pravy-la-intervyu-na-chutlyvi-temy-porady-margaryty-tulup/> (дата звернення: 24.11.2024).
2. Європейський медіа-союз. Журналістика і війна. URL: <http://mediaunion.eu/ua/journalism-and-war/> (дата звернення: 24.11.2024).
3. Комісія з журналістської етики. Роз'яснення КЖЕ щодо етичної поведінки журналіста в процесі проведення інтерв'ю. URL: <https://cje.org.ua/news/rozyasnennya-kzhe-shchodo-etychnoyi-povedinky-zhurnalista-v-procesi-provedennya-intervyu-z/> (дата звернення: 24.11.2024).
4. Казімова Ю. До поняття формату жанру інтерв'ю у журналістиці. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/apr/16169/kazimova.pdf> (дата звернення: 24.11.2024).
5. Kalita O. P. Genre features of interviews on the pages of Ukrainian online publications. Scientific notes of V. I. Vernadsky Taurida National University, series: Philology. Journalism. 2023. Vol. 2, no. 1, pp. 308–312. URL: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2023.1.2/48> (дата звернення: 24.11.2024).
6. Медійна ініціатива за права людини. 94 українськи військовополонених засуджених в РФ звинувачують у тероризмі. URL: <https://mipl.org.ua/94-ukrayinskyh-vijskovopolonenyh-zasudzhenyh-v-rf-zvynuvachuyut-u-teroryzmi/> (дата звернення: 24.11.2024).
7. Медійна ініціатива за права людини. Військовий зник на полі бою: ось 10 кроків, які варто зробити, аби розпочати пошук армійця. URL: <https://mipl.org.ua/vijskovyj-znyk-na-poli-boyu-os-10-kroktiv-yaki-varto-zrobyty-aby-rozpochaty-poshuk-armijczya/> (дата звернення: 24.11.2024).

8. Mediamaker. Не зупиняйте сльози: як працювати з людьми, які пережили горе (поради Олександри Горчинської). URL: <https://mediamaker.me/ne-zupynyajte-slozy-yak-praczuuvaty-z-lyudmy-yaki-perezhyly-gore-porady-oleksandry-gorchynskoyi-2021/> (дата звернення: 24.11.2024).
9. Mediamaker. Табуйовані теми, збалансована емпатія та особливості емоцій: як спілкуватися з ветеранами й пораненими. URL: <https://mediamaker.me/tabujovani-temy-zbalansovana-empatiya-ta-osoblyvosti-emoczij-yak-spilkuvatysya-z-veteranamy-j-poranenymy-7352/> (дата звернення: 24.11.2024).
10. Освіторія. Як не поранити словом: недоречні фрази у спілкуванні з військовими. URL: <https://osvitoria.media/experience/yak-ne-poranyty-slovom-nedorechni-frazy-u-spilkuvanni-z-vijskovymy/> (дата звернення: 24.11.2024).
11. Reporters. Репортаж і крапка. URL: <https://posibnyk.reporters.media/> (дата звернення: 24.11.2024).
12. Центр прав людини ZMINA. Іноземці в Збройних силах України: чому псевдовироки на окупованих територіях є незаконними. URL: <https://zmina.info/articles/inozemczy-v-zbrojnyh-cylah-ukrayiny-chomu-psevdovyroky-na-okupovanyh-terytoriyah-ye-nezakonnymy/> (дата звернення: 24.11.2024).
13. Човганюк М. М. Інтерв'ю в сучасному медіа-просторі: жанрова парадигма і дискурсивні ознаки. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". 2015. С. 1–4.
14. Guidelines. BBC. URL: <https://www.bbc.co.uk/editorialguidelines/guidelines/> (дата звернення: 24.11.2024)

ПЕРЕЛІК СТВОРЕНИХ МАТЕРІАЛІВ

Інформаційні жанри

1. Військові визначатимуть, хто з їхніх рідних отримає виплати у разі полону або зникнення безвісти: підтримали законопроект у ВР нардепи з Херсонщини
 URL: <https://vgoru.org/novini/viiskovi-viznacatimut-xto-z-yixnix-ridnix-otrimaje-viplati-u-razi-polonu-abo-zniknennia-bezvisti-ci-pidtrimali-zakonoprojekt-u-vr-nardepi-z-xersonshhini>
 Дата: 10.10.2024
2. Між рядків його листів: що відомо про незаконно ув'язненого жителя Херсона Павла Запорожця
 URL: <https://vgoru.org/novini/miz-riadkiv-iogo-listiv-shho-vidomo-pro-nezakonno-uviaznenogo-zitelia-xersona-pavla-zaporozcia>
 Дата: 11.02.2025
3. У Вінниці відбулася акція на підтримку військовополонених та зниклих безвісти
 URL: <http://www.sevenfridays.info/u-vinnyczi-vidbulasya-akcziya-na-pidtrymku-vijskovopolonenyh-ta-znyklyh-bezvisty/>
 Дата: 03.05.2025
4. В Україну з російського полону повернули 205 військових, серед них — оборонці Херсонщини
 URL: <https://vgoru.org/novini/v-ukrayinu-z-rosiiskogo-polonu-povernuli-205-viiskovix-sered-nix-oboronci-xersonshhini>
 Дата: 06.05.2025
5. У другий день обміну "1000 на 1000" звільнили 307 військових — серед них оборонці Херсонщини URL: <https://vgoru.org/novini/u-drugii-den-velikogo-obminu-1000-na-1000-zvilnili-307-ukrayinciv-zokrema-z-xersonshhini>
 Дата: 24.05.2025

Аналітичні жанри

6. Що варто знати про акції підтримки полонених і безвісти зниклих? URL: <http://www.sevenfridays.info/shho-varto-znaty-pro-akcziyi-pidtrymky-polonenyh-i-bezvisty-znyklyh/>

Дата: 23.05.2025

7. Як медіа пишуть про військовополонених: порівняння українських і російських медіа? URL: <http://www.sevenfridays.info/yak-media-pyshut-pro-vijskovopolonenyh-porivnyannya-ukrayinskyh-i-rosijskyh-zmi/>

Дата: 23.05.2025

Художньо-публіцистичний жанр

8. «Одинадцять місяців тиші» URL: <http://www.sevenfridays.info/author/kardash-d/>

Дата: 19.05.2025

Інтерв'ю

9. «Мені здається, мій ангел-охоронець постраждав більше»: Історія морпіха з Олешок, що вижив у пеклі полону. URL: <https://vgoru.org/istoriyi/meni-zdajetsia-mii-angel-oxoronec-postrazdav-bilse-istoriia-morpixa-z-olesok-shho-viziv-u-pekli-polonu>

Дата: 31.05.2025

Відеоматеріали

10. Вінничани провели акцію на підтримку військовополонених і зниклих безвісти URL: <https://www.youtube.com/watch?v=aJNTN WG5azU>

Дата: 23.05.2025

11. У Вінниці відбулася чергова акція підтримки військовополонених та зниклих безвісти URL: <https://www.youtube.com/watch?v=r2BuNf3-Ygg>

Дата: 23.05.2025

Фотоматеріали

12. У Вінниці відбулася акція «Не мовчи! Полон вбиває!». ФОТОРЕПОРТАЖ

URL: <http://www.sevenfridays.info/u-vinnyczi-vidbulasya-akczyia-ne-movchy-polon-vbyvaye-fotoreportazh/>

Дата: 10.05.2025

ДОДАТКИ

Повний текст створених матеріалів

1. Військові визначатимуть хто з їхніх рідних отримає виплати у разі полону або зникнення безвісти: чи підтримали законопроект у ВР нардепи з Херсонщини

Верховна Рада України підтримала законопроект, за яким військові зможуть самостійно визначати хто з їхніх рідних зможе отримати виплати у випадку, якщо вони потраплять у полон або зникнуть безвісти.

Про це [йдеться](#) на сторінці Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України.

В рамках законопроекту, для того, щоб кошти отримали конкретні люди, військовослужбовцям потрібно у заяві вказати яку суму отримає кожен з членів їхньої родини та передати командирі військової частини або підрозділу.

Якщо цього не зробити гроші виплатять наступним чином: спочатку їх отримають дружина (чоловік), законні представники дітей або батьки.

Якщо таких немає, то гроші дістануться повнолітнім дітям, братам і сестрам, але не більше ніж 20% від загальної суми.

Загалом законопроект підтримав 301 депутат, зокрема, нардепи з Херсонщини Вікторія Вагнер, Павло Павліш, Володимир Іванов та Сергій Козир.

Раніше Верховна Рада України [схвалила](#) законопроект №11379-д, який передбачає звільнення від мобілізації чоловіків до 25 років.

2. “Між рядків його листів”: що відомо про незаконно ув’язненого жителя Херсона Павла Запорожця

Рідні незаконно засудженого Росією жителя Херсона Павла Запорожця дізнаються про його стан та умови у в'язниці "між рядків його листів", які проходять російську цензуру. Вони переконані, що в ув'язнені його пригнічують психологічно.

Про це в коментарі "Вгору" повідомила сестра Павла Запорожця, учасниця громадської організації "Цивільні в полоні" Лідія.

Ветерана АТО Павла Запорожця незаконно затримала ФСБ РФ в Херсоні, під час окупації міста. В Росії його засудили до 12 років колонії за статтею про "міжнародний тероризм". У жовтні 2024 року Павла Запорожця перевезли до російської в'язниці для особливо небезпечних злочинців у Владимирський централ.

"Ми розуміємо за листами, які він нам пише, що дуже жорстоке ставлення там до нього. Дуже великі обмеження", – розповіла Лідія.

За словами Лідії, у Володимирському централі її брата пригнічують психологічно:

"Наведу приклад, Павло завжди мав стрижень, намагався психологічно не зламатися. Він навіть у таких застінках намагався чимсь займатися, щоб не зациклюватися на їхньому ставленні, приниженні українців. Вивчав французьку мову, ми передавали йому словники. Але вони, він каже, забрали всі речі, які з ним були, відібрали всі книжки".

Рідні Павла подали касаційну скаргу на вирок до російського суду. Наразі вона прийнята до розгляду, але судового засідання не було призначено.

Лідія зазначила, що питання повернення цивільних полонених складне:

"Нам держава каже, що це дуже складний кейс. Що стосується військовополонених, там зрозуміло, є обміни росіян на українців. А те, що стосується цивільних полонених – дуже складна справа. Бо росіяни їх не вважають полоненими. Росіяни їх вважають злочинцями, яких вони забрали та засудили. Тобто вони їх не погоджуються віддавати".

Вона стверджує, що не бачить результатів від дій українських державних структур:

“Обіцяють, кажуть, що вони всі (ред. цивільні українці, що перебувають в полоні) в переліках полонених. Але, на жаль, результату немає”.

Уповноважений Верховної ради України з прав людини Дмитро Лубінець [розповів](#), що механізм звільнення цивільних українців, які перебувають в полоні, – складний. Міжнародне право забороняє утримувати в полоні цивільних осіб. Тому Україна наполягає на звільненні всіх цивільних без жодних додаткових умов. Але РФ робить все, аби трактувати закон на свою користь і уникнути відповідальності. Так, наприклад, стосовно багатьох цивільних росіяни заводять кримінальні справи про шпигунство, теракти, участь у незаконних збройних формуваннях, людям приписують співпрацю зі спецслужбами. У такий спосіб Росія намагається підмінити реальність і зобразити цивільних заручників військовополоненими. Часто людей під тортурами змушують визнати себе учасниками бойових дій.

3. У Вінниці відбулася акція на підтримку військовополонених та зниклих безвісти

У Вінниці 3 травня на площі біля музею-садиби імені Коцюбинського відбулась акція у підтримку військовополонених та зниклих безвісти.

Про це в коментарі розповіла учасниця заходу Ірина Саволюк.

Акцію підтримки організували родини та близькі військовополонених та безвісти зниклих.

За словами Ірини Саволюк, до акцій доєднуються все більше людей.

“З кожним разом, звичайно, стає набагато більше людей. Нові бригади з’являються, нові об’єднання”, — стверджує вона.

Та додає, що цього разу учасники зібралися попри несприятливу погоду.

“Для нас абсолютно неважливо, дощ, сніг. Умови погоди для нас не перешкоди, тому що хлопці наші в полоні терплять набагато більше, ніж ми. Годину постояти на акції це абсолютно не складно, ні для кого з нас, з рідних особливо”, — зазначила жінка.

З 1 травня в усіх областях України розпочали роботу представництва Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими.

4. В Україну з російського полону повернули 205 військових — серед них оборонці Херсонщини

У День української піхоти, 6 травня, між Україною та Росією відбувся обмін полоненими. З полону повернули 205 українських військових, серед них бійці, які тримали оборону на Херсонському напрямку.

Про це повідомили в Координаційному штабі з питань поводження з військовополоненими.

Зазначається, що серед звільнених є представники Військово-морських сил, Повітряних сил, Десантно-штурмових військ, Сил ТрО, Національної гвардії України та Державної прикордонної служби України. В Україну повернули 3 офіцерів і 202 солдатів та сержантів. Вони брали участь у боях на Донецькому та Луганському напрямках, Запоріжжі, Харківщині, у Херсонській, Сумській та Київській областях. Також повернули захисників з гарнізону Маріуполя.

За словами начальника Херсонської обласної військової адміністрації Олександра Прокудіна, було звільнено – 9 військових із Херсонщини.

За даними Державної прикордонної служби України, з російського полону повернули 14 прикордонників: по двоє з Херсонського та Луганського загонів, четверо з Донецького, троє – із Сумського, а також з Харківського, Львівського і Могилів-Подільського прикордонних загонів.

"Вони були розкидані по багатьох російських регіонах, ув'язнені тюремною системою з єдиним завданням: знущання і знищення людяності", – повідомив Володимир Зеленський.

Омбудсман Дмитро Лубінець зазначив, що багато оборонців, які перебували в полоні з початку повномасштабного вторгнення, повернені тяжкохворими та пораненими.

За інформацією Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими, звільненим військовим нададуть медичну допомогу та лікування, необхідні речі, одяг, засоби гігієни. Також виплатять грошове забезпечення за час перебування в полоні та одноразову матеріальну допомогу.

"Визволені Оборонці матимуть змогу пройти реабілітацію та реінтеграцію після тривалої ізоляції у російській неволі" – йдеться у дописі штабу.

Цей обмін 5 у 2025 році та 64 від початку повномасштабного вторгнення. Загалом з березня 2022 року з російського полону повернули 4 тисячі 757 українців.

5. У другий день обміну "1000 на 1000" звільнили 307 військових – серед них оборонці Херсонщини

У другий день обміну у форматі "1000 на 1000", 24 травня 2025 року, з російського полону звільнили 307 українських військових, серед них оборонці Херсонщини.

Про це повідомив Координаційний штаб з питань поводження з військовополоненими.

В Україну повернули військовослужбовців ДШВ, СБС, Військово-Морських Сил, Сил ТрО, а також Державної прикордонної служби та Національної гвардії України.

"З окремих підрозділів та військових частин полонених вдалося визволити вперше", – йдеться у дописі.

Зазначається, що звільнені захисники воювали на Донецькому, Херсонському, Харківському, Запорізькому та Луганському напрямках.

"Наймолодшому звільненому – 25 років, найстаршому – 61 рік. Є низка Захисників, що мають хвороби та поранення", – повідомив омбудсман Дмитро Лубінець.

У перший день обміну у форматі "1000 на 1000", 23 травня 2025 року, з російського полону звільнили 390 українців – 270 військових та 120 цивільних громадян.

6. Що варто знати про акції підтримки полонених і безвісти зниклих?

В Україні та закордоном організовують заходи на підтримку полонених і зниклих безвісти. Їх рідні та небайдужі громадяни виходять на вулицю з плакатами, прапорами та фотографіями військових. Я побувала на декількох акціях, які проходили у Вінниці, і запитала учасників про мету цих ініціатив.

Для чого люди беруть участь в акціях підтримки?

Під час спілкування вдалося з'ясувати, що такі заходи організовують, щоб привертати увагу суспільства до теми військовополонених та зниклих безвісти. Прізвища співрозмовників не вказані з міркувань безпеки.

“Ці акції організовуємо ми, рідні військовополонених та безвісти зниклих для того, щоб нагадати суспільству про нашу проблему. Про те що велика кількість людей знаходиться в полоні ворога”, — [пояснила](#) учасниця акції Катерина.

Такі заходи також відвідує Олег. Він [стверджує](#), що акції — це спосіб привернути увагу місцевої влади:

“Прийшов, щоб почула наша влада про безвісти зниклих солдатів, яких відправили, а назад забирати ніхто не хоче”.

Активісти сподіваються, що таким чином вони підтримують самих полонених.

“Перш за все це підтримка полонених і зниклих безвісти дійсно. Навіть якщо послухати інтерв'ю хлопців звільнених з полону та і до нас хлопці приходили, розказували, як їх морально принижують там. Кажуть, що вони тут нікому не потрібні, що їх забули. І коли вони звідти повертаються — бачать масштаб цих акцій, скільки людей виходить, скільки людей стоїть, скільки їх підтримують”, — [поділилася](#) учасниця акції Ірина.

Дехто з рідних намагається дізнатися на них якусь інформацію про близьку людину. Вони приносять з собою плакати та прапори із зображеннями військових і їх фотографії.

“Хочу достукатися до людей, показати, що є така проблема, щоб люди були небайдужі. І найперше хочу знайти сина, обняти його”, — [відповіла](#) на питання щодо мети участі в акції Леся.

“Всі надіються, що хтось щось побачить, фотографія інтернетом полетить, хтось щось впізнає, допоможе. В нас 13-го числа (ред. травня 2025 року) буде півтора року як ми виходимо. Чекаємо, любимо і надіємося, що скоро буде обмін”, — [розповіла](#) учасниця акції Ганна.

Такі акції відвідують і ті люди, які не мають знайомих у полоні, щоб просто висловити свою підтримку родинам, які стикнулися з цією проблемою.

“Найменше, що ми можемо зробити тут, якщо ми не в ЗСУ, зробити щось щоб український народ не забував про полонених, про зниклих безвісти. Це просто найменше, що я можу зробити для родин військовополонених”, — [зазначила](#) учасниця акції Інга.

На таких акціях можна знайти нових знайомих і отримати підтримку.

“Ти можеш прийти один, стати і тебе зрозуміють, адже усі зібрались тут з єдиною ціллю”, — [сказала](#) учасниця Аліна.

Як акції впливають на психологічний стан рідних полонених?

Психологиня Українського ветеранського фонду Тетяна Кріль [розповіла](#) в етері Українського Радіо Хмельницького, що наразі майже кожен українець перебуває в кризовому стані — коли людина пережила психологічну травму, або їй загрожують психотравмувальні події. Одним з найважчих станів вважається “невизначений”. Саме у ньому перебувають родини безвісти зниклих та військовополонених.

“Це втрата, яка не може бути чітко визначена або укладена в рамки традиційно розуміння втрат. Це поняття охоплює безліч аспектів: втрата житла, безпечного місця роботи, але найважче дається людині факт безвісти зниклих родичів, тому що у цьому стані вона відчуває постійні коливання між страхом, що це дійсно втрата, що близька людина не повернеться”, — пояснила вона.

За її словами, в цьому стані людина може перебувати роками і їй важко вийти з нього, тому що факту підтвердження загибелі немає, залишається місце для надії.

Тетяна Кріль зазначила, що один із методів роботи з людьми, які проживають цей стан — робота в групі підтримки. Вона дає відчуття, що ти в колі своїх. А тілесна підтримка, обійми, добрі слова дають хоч і тимчасове, але полегшення.

“Інколи я відвідую акції в підтримки родин полонених та безвісти зниклих і сама запрошуюю родини на чаювання й теплу зустріч, розповідаю про роботу в групах підтримки”, — додає вона.

Журналісти Української правди створили матеріал, у якому жінки, що переживають невизначену втрату, поділилися своїми історіями. Вони також наголошують, що важливо не замикатися в собі та шукати людей, які опинилися у схожій ситуації. Потрібно спілкуватися, підтримувати одне одного. Зокрема, можна створювати об'єднання родин того підрозділу, у якому служила рідна людина.

“Навіть просто поговорити з кимось, хто тебе розуміє, вже допомагає. І, як би важко не було, берегти себе. Бо наші сили дуже важливі”, — сказала Оля Примаченко, донька безвісти зниклого військового.

Тобто, акції підтримки можуть виступати безпечним простором для рідних військових в якому вони знаходять підтримку та полегшення.

Що про акції кажуть військові, які повернулись з полону?

Радіо Свобода поспілкувалося з офіцером 12-ї бригади «Азову» Національної гвардії України на псевдо «СП», який пережив дні в «Азовсталі», потрапив у російський полон і повернувся додому. Він розповів, що після повернення побачив акції Free Azovstal Defenders та інші ініціативи на підтримку військовополонених.

“Це не може не тішити. Ми там (ред. у полоні) інколи щось чули про те, що такі акції відбуваються, але не уявляли їхнього масштабу. Я був максимально здивований. Розумієте, людина, яка потрапляє в полон у 2022–2023 роках, залишається там. Вона нічого не знає. А коли повертаєшся з полону вже у 2024–

2025 роках — ти все ще, мовби, залишаєшся в 2022-му. І все, що бачиш тут (ред. вдома), дуже дивує”, — поділився він.

Військовий Роман Борщ, який перебував в російському полоні 33 місяці [розповів](#) виданню “Еспресо”, що дізнавався інформацію про події в Україні від людей, які пізніше за нього потрапляли у полон:

“Ми дійсно були там (ред. в полоні) в інформаційному вакуумі, але десь до осені 2024-го в колонії, де я перебував, привозили ще людей з полів, які тільки-тільки потрапили в полон. І десь була можливість поспілкуватися з ними. Зрозуміло, середньостатистичний військовий може досконало не знати політичної ситуації, але якісь найпростіші речі знали”.

Я поспілкувалась з оборонцем Маріуполя Олександром Дідуром, який провів у російському полоні 15 місяців маючи важкі поранення. Він поділився, що відновитися йому, зокрема, допомагала підтримка рідних та небайдужих українців. Наразі він допомагає реабілітуватися іншим військовим, що пройшли полон.

“Я цим наразі живу, цим цікавлюсь, тому що я хвилююсь за хлопців, які повертаються з полону, за їхню реабілітацію, за їхнє подальше життя. За ними потрібно спостерігати, тому що хлопці знаходились і продовжують знаходитись у вакуумі довгий час. Не бачать навколишнього середовища і загалом світу. Вони не знають, що відбувається”, — зазначив він.

Олександр Дідур розповів, що він закликає військових, які повертаються з полону не забувати про своїх побратимів, які залишаються там, і нагадувати про тему полону.

Та додав, що окрім підтримки поверненим з полону знадобиться допомога:

“Ви повинні пам’ятати, що людина, яка повернеться з полону, йому потрібні будуть фінанси, йому потрібне буде морально-психологічна допомога, йому потрібна буде фізична допомога. Тому не просто ходіть з транспарантами, з прапорами та кричіть: «Поверніть додому», — а думайте над тим, що ви робите”.

Боєць 12-ої бригади Національної гвардії “Азов” на псевдо “Норд” [сказав](#) виданню Грунт:

“Ці акції дають зрозуміти військовим, що нам є на кого покластись, що у нас є надійний тил. Десь там є люди, котрі не будуть осторонь, за будь-яких обставин і це не аби як мотивує”.

Військовий Ілля Ільяшенко на псевдо “Смурф” боронив “Азовсталь”, звідки вийшов у полон і провів там майже рік. Він долучається до акцій підтримки.

“Коли рідні бачать, що ті, хто повернулися з полону, стоять разом з ними, за їхніх рідних, які досі там, то людям стає набагато легше. Тому я завжди й підтримую такі акції”, — розповів він виданню Галка.

У Координаційному штабі з питань поводження з військовополоненими повідомили, що в російському полоні чинять психологічний тиск на українських військових:

«Росіяни беруть відео з акцій і накладають свою озвучку, мовляв, Україна не хоче їх забирати. Потім це показують полоненим».

Також полонених вивозять нібито на обмін, а через кілька годин повертають назад, щоби показати, що вони не потрібні Україні.

«Це робиться, щоб зламати людей морально», — пояснив представник штабу.

Отже, акції підтримки можуть продемонструвати військовим, що в Україні про них не забували та на них чекали, адже РФ створює для них інформаційний вакуум.

Яка роль акцій у психологічній реабілітації військових, які пройшли полон?

Керівник Секретаріату Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими Богдан Охріменко під час відкриття YOUkraine hub зауважив:

“Координаційний штаб працює над тим, щоб повернути додому усіх наших Героїв. Але важливо також, щоб визволені оборонці відчували увагу і вдячність суспільства”.

Психолог громадської організації «Блакитний птах» Тетяна Сіренко також стверджує, що для реабілітації колишніх полонених тепла зустріч українського суспільства дуже важлива:

«Для людини, яка перебувала в полоні і піддавалась катуванням, частиною повноцінного процесу повернення є факт відновлення справедливості й визнання суспільством, що це відбулося, що все-таки дуже важливо, що хтось взяв на себе за це відповідальність», — пояснила вона.

Психологиня Наталія Загороднюк, яка проводить тренінги про спілкування з військовими, розповіла Суспільному, що військовослужбовці також долучаються до акцій на підтримку звільнення з полону. За її словами, це може бути їх шлях соціалізації. Акції також можуть допомагати їм проходити власну реабілітацію. Проте, важливо, щоб суспільство розуміло як правильно комунікувати з людьми, що пережили полон.

“Через те, що у полоні військові переживали катування, у них можуть виникати відчуття втрати власної цінності. Вони можуть бути дуже бережливими до власних кордонів або не відчувати їх, коли спілкуються з іншими. Не потрібно без дозволу торкатися, обіймати або чіпати його особисті речі”, — повідомила вона.

Та порадила не змінювати плани без попередження, не запитувати з цікавості військового про його травматичний досвід — лише якщо він сам захоче розповісти. Також не нав’язувати підтримку.

Отже, акції підтримки можуть сприяти психологічній реабілітації та соціалізації військових, які повернулися з полону. Такі заходи демонструють, що суспільство їх пам’ятає і цінує.

Дискусія в суспільстві

Однак, попри переваги таких акцій в українському суспільстві досі продовжується дискусія про їх доцільність та користь. Зокрема, цю тему активно обговорюють в соцмережах.

Чи несуть акції підтримки небезпеку?

Начальник Головного управління розвідки Міністерства оборони України, генерал Кирило Буданов [зазначив](#) в інтерв'ю Анні Максимчук, що акції на підтримку полонених шкодять деяким процесам.

«Це шкодить, всі ж знають про це. Але зрештою я й людей розумію. Їм треба відчувати, що вони щось роблять для того, щоб їхні рідні повернулись. Хоча зрештою вони роблять тільки проблеми. Всім це відомо, я думаю, що й для більшості цих людей це відомо. Це більше психологічне», — сказав начальник ГУР.

Керівник секретаріату Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими Богдан Охріменко в інтерв'ю Детектор медіа [розповів](#), що не радить родичам робити історію свого рідного, який у полоні, медійною, оскільки це ускладнює переговори щодо повернення.

“Як тільки людина стає медійною, питання щодо її повернення під час переговорного процесу або блокується, або виставляються такі вимоги, які ми не можемо виконати”, — поінформував він.

За його словами, в таких випадках РФ за українських громадян вимагала повернути живими їхніх солдатів чи офіцерів, які вже загинули.

“Ви розумієте абсурдність ситуації? Ми пояснюємо, що він загинув, є тіло. А вони наполягають на тому, щоб ми його повернули живим”, — сказав він.

Та додав, що попри це акції підтримки допомагають рідним, сприяють їх психологічному розвантаженню:

“Акції нагадування, акції підтримки — це добре, це психологічне розвантаження для родин. Вийти й показати суспільству, що ми не забуваємо про тих, хто в полоні. Коли це доречно, представники Координаційного штабу беруть участь у таких акціях. Але є деструктиви”.

Представник Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими Петро Яценко в матеріалі Української правди [пояснив](#), що конструктивні акції, спрямовані на нагадування про полонених, можуть допомогти обмінам, а деструктивні навпаки зашкодити.

“Акції, які зараз проходять — конструктивні. Ми їх підтримуємо і беремо в них участь. Це регулярні акції по всій Україні й за кордоном, які нагадують українському суспільству і міжнародній спільноті, що є полонені, яких Росія катує, які потребують нашої допомоги і порятунку. Якби це були якісь деструктивні акції зі звинуваченнями, дискредитацією державних структур – це однозначно грало б на руку росіянам. Вони тоді точно нікого б не випускали, тому що для чого робити обміни, якщо все так добре йде?”, — стверджує Яценко.

Рекомендації

Видання ШоТам поспілкувалось з організаторами та учасниками акцій підтримки, проаналізувало поради координаційного штабу і [створило](#) перелік рекомендацій проведення таких заходів:

- **Перевірка, чи дозволені мирні акції**

Деякі військові адміністрації заборонили зібрання через безпекову ситуацію, тож в області — і в містах, і в селах — акції можуть бути незаконними. Перевірити чи можна проводити акції можливо ввівши відповідний запит у пошуковик, наприклад, «мирні акції Закарпатська ОВА».

- **Написати звернення в центр громади, або міську раду .**

Треба повідомити місцеву владу про мирну акцію, яку плануєте провести. потрібно зазначити де, коли й приблизно на скільки людей запланована зустріч. Якщо маршрут, місце чи час будуть змінюватися — варто повідомити додатково. Таку заяву краще мати з собою і під час заходу на випадок, якщо поліція підійде дізнатися що відбувається.

- **Дотримання правил щодо військовополонених.**

Координаційний штаб з питань поводження з військовополоненими публікує застереження, наприклад, про те, що не варто розповсюджувати світлина полонених і зниклих безвісти у військовій формі та інформацію про місце зникнення, номер частини тощо. На акціях варто обійтися загальним згадуванням, щоб не нашкодити.

Акції підтримки полонених та безвісти зниклих значною мірою не впливають на процес повернення полонених та пошук безвісти зниклих. Однак, вони створюють простір у якому рідні можуть отримати додаткову інформацію та психологічно розвантажитись, а повернені з полону військові відчуті підтримку та розуміння суспільства. Також акції дозволяють тримати тему полону в інформаційному просторі, як українському, так і закордонному. Проте, такі заходи можуть нашкодити українським захисникам. Учасникам і організаторам варто відповідально ставитись до їх проведення та дотримуватись рекомендацій компетентних органів.

Нагадаємо, що станом на травень 2025 року у російському полоні перебувають близько 8 тисяч підтверджених українських військових. Ще понад 70 тисяч захисників і цивільних зареєстровані у реєстрі зниклих безвісти за особливих обставин.

7. Як медіа пишуть про військовополонених: порівняння українських і російських медіа

Україна та Росія 19 квітня провели черговий обмін полоненими, який отримав назву Великодній. Цю подію висвітлювали як українські, так і російські медіа. Оскільки, ЗМІ можуть впливати на те, як суспільство сприймає тему полону, а РФ раніше вже маніпулювала подібною інформацією — важливо дослідити, як журналісти обох країн писали про військовополонених.

Щоб побачити різницю у підходах, було проаналізовано публікації, що з'явилися з 19 по 30 квітня 2025 року у чотирьох медіа: російській державній інформаційній агенції РІА новини, російському медіа Meduza, українській новинній агенції Укрінформ та Українській правді. Пошук новин проводився за

ключовими словами: “полон”, “полонені”, “полонений”, “обмін”, “військовополонені”. До аналізу увійшли лише ті тексти, що стосуються військових, захоплених у полон під час російсько-української війни.

Як тему полонених і зниклих безвісти висвітлювали російські ЗМІ?

РІА новини: тема полону, як інструмент пропаганди.

За цей період на сайті РІА новини було опубліковано 37 новин на тему полону. Такі матеріали, як правило, з’являлися щодня. Їх можна поділити на кілька категорій: новини про обмін полоненими, зізнання українських військовополонених у злочинах проти мирного населення та їх критичні заяви щодо української сторони, судові вирoki і повідомлення про взяття захисників України у полон.

- Поширення наративу “[жест доброї волі](#)”.

Російські державні ЗМІ періодично применшують український опір і перебільшують військові успіхи армії РФ. Таким чином вони створюють паралельну реальність і формують в людей викривлене уявлення про події. Наприклад, відступи та невдачі російських військ про паганда часто зображає як «стратегічний жест доброї волі».

На сайті агенції РІА було опубліковано дві аналогічні новини, які містили коментар Міноборони РФ, яке так охарактеризувало обмін пораненими військовими.

Тетяна Москалькова раніше вже розповсюджувала фейкову інформацію про обмін полоненими. У 2023 році вона стверджувала, що українська сторона нібито не виявила бажання забрати 70 своїх військових під час березневого обміну. Її [розвінчали](#) журналісти. Зазначається, що у лютому 2023 року Москалькова потрапила до санкційного списку Євросоюзу за заперечення фільтраційних заходів, які проводила Росія на окупованих територіях України. Тетяну Москалькову було виключено з Міжнародного інституту омбудсманів.

На сайті є 2 матеріали про діяльність ФСБ, інформація в них подана майже однакова. У них висвітлюються робота служби, зокрема там заявляють, що допомагають шукати та обмінювати полонених. Однак, думку когось з громадян РФ хто б туди звертався – не надали.

- Дискредитації українських військових.

У 5 новинах полонені нібито зізнаються у скоєних злочинах проти мирного населення. Одна з таких новин стосується морпіха Дениса Рашплі.

У ній вказано, що чоловік отримав довічне ув'язнення.

Раніше, в одному зі своїх матеріалів, медіа Zmina [пояснило](#) незаконність таких вироків:

“Російська Федерація грубо порушує привілеї комбатантів. Зміст привілеїв полягає в тому, що комбатанти не мають переслідуватися за дії, які вони вчинили як комбатанти, за умови, якщо вони діяли відповідно до міжнародного гуманітарного права. Тобто участь комбатанта, у збройному конфлікті не може бути основою для притягнення його до кримінальної відповідальності, зокрема за “найманство” та “вчинення дій, спрямованих на захоплення влади й повалення конституційного устрою”, у разі перебування в полоні. Ба більше, норма 100 Звичайних норм міжнародного гуманітарного права визначає, що нікого не може бути визнано винним або засуджено, окрім як за вироком справедливого й компетентного суду, що забезпечує всі основні гарантії справедливого судочинства”.

Радіо Свобода [повідомляло](#), що у звіті управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ) йдеться: 169 зі 174 опитаних українських військовополонених надали свідчення про катування або жорстоке поводження під час тримання під вартою в РФ. Це підтверджують інші джерела інформації.

Тобто важливим фактором є те, яким чином Росія отримала свідчення полонених, які публікує РІА новини.

Загалом на сайті було виявлено 5 новин про винесення вироку та кримінальні справи щодо військових ЗСУ.

- Дискредитація української влади та ЗСУ.

У 11 матеріалах полонені жаліються на українську сторону, зокрема командування Сил оборони України. Ці публікації базуються лише на їх словах, інші докази відсутні.

Вище вже згадувалось, що невідомо яким чином представники РФ отримали ці свідчення.

Спроби показати ніби українські військові співпрацюють з російськими, підтримують їх.

У 3 публікаціях опубліковані історії як військові ЗСУ свідомо або несвідомо допомагали військовим РФ, дехто нібито після полону перейшов на їх сторону.

Те, що вони публікували як новини, є просто поодинокими історіями військових, без додаткових фактів і журналістського дослідження теми.

- Про полонених українських військових пишуть більше, ніж про російських.

На сайті у зазначений період вийшло 5 матеріалів, в яких повідомляється, що українських військових взяли в полон. Загалом медіа частіше пише про українських полонених військових. Російські згадувались лише в новинах, про те, що 19 квітня відбувся обмін. Та в одній новині про державну зраду військового ЗС РФ.

З аналізу можна зробити висновок що РІА Новості з 19 по 30 квітня публікувала переважно ту інформацію, яка може дискредитувати Україну та показати Росію з позитивної сторони.

Meduza: кремлівський наратив та інформаційна тиша.

- **Мінімум уваги** темі військовополонених та зниклих безвісти. Російське медіа Медуза опублікувало з 19 по 30 квітня лише одну новину про сам обмін.

- У новині медіа посилається на президента України Зеленського та Міноборони РФ, тобто є думка представників обох сторін. Проте, у ній наведено цитату з кремлівським пропагандистським наративом — **“жест доброї волі”**. Інформація про нього була наведена вище.

За вказаний період медіа майже не висвітлювало тему полону. Воно намагається дотримуватись балансу думок, проте допускає поширення пропагандистських наративів.

Як тему полонених і зниклих безвісти висвітлювали українські ЗМІ?

УКРІНФОРМ: різностороннє висвітлення теми полону українських військових та суперечлива подача новин про російських солдатів.

З 19 по 30 квітня на сайті агенції Укрінформ вдалось знайти 21 новину на тему військовополонених та зниклих безвісти.

- Посилання на різні джерела під час висвітлення ситуації.

Про обмін, що відбувся 19 квітня, опубліковані 3 новини. Таким чином ця ситуація була подана з різних джерел.

- Висвітлення досвіду полонених та їх близьких.

Медіа опублікувало 5 матеріалів з історіями полонених. У них на відміну, від історій з РІА Новости, немає упереджень чи пропаганди. У текстах, висвітлено

досвід полонених, їхніх родин. Зібрані коментарі людей, тема полону розкривається з різних точок зору.

- Публікація корисної інформації.

На Укрінформ виходили новини, які містять корисну інформацію що стосується теми полону. Наприклад, про те що існує обмін посилками та листами. Зазначається, що ця ініціатива була спрямована на те, щоб утримувана людина могла повідомити про себе після потрапляння в полон.

У 7 новинах є коментар представників влади — заяви, інформаційні повідомлення, або статистика.

- Згадки російських військових.

Медіа публікувало 4 новини про взяття в полон військових РФ. Вони доповнені відеоматеріалами, наданими Силами оборони. В них присутні коментарі полонених, вони зазначають факти про себе: де проходили службу, де їх взяли в полон, яке у них звання тощо. Видно, що відео записані в момент взяття в полон. На одному з Сили оборони України закликали військових здаватися для збереження життя.

Комісія з журналістської етики вважає, що в українських медіа склалася негативна практика висвітлення теми військовополонених армії РФ. Зокрема, використання відеозаписів створених правоохоронцями або спецслужбами.

Правозахисна організація Human Rights Watch, закликаючи Україну поважати права військовополонених, зазначила:

“Українській владі слід припинити публікувати в соціальних мережах та месенджерах відео з полоненими російськими солдатами для залучення уваги громадськості, зокрема ті, де їх принижують або залякують. Таке поводження з військовополоненими порушує їх право на захист згідно з Женевськими конвенціями”.

Женевські конвенції 1949 року передбачають гуманне поводження з військовополоненими, зокрема захист від публічної цікавості, актів насильства, залякування та примусу до надання інформації.

- Висвітлення судових процесів.

Медіа пише про судові процеси. У двох новинах йдеться про суд над українцями у РФ. В одній – про вирок за державну зраду, який отримали громадяни України, які перешли на бік РФ.

- Згадки про громадські ініціативи.

Укрінформ також висвітлював акцію на підтримку полонених.

З аналізу публікацій можна зробити висновок, що Укрінформ приділяє більше уваги українським військовим, хоча інформацію про російських військових також публікує. Іноді такі матеріали супроводжуються відео за участю російських солдатів, що не рекомендується Комісією з журналістської етики.

Загалом медіа висвітлює тему з різних боків, не лише повідомляє про події, а й надає інформацію, яка може бути корисною для рідних полонених і зниклих безвісти.

Українська правда: якісні новини про українських полонених та сумнівні про російських

На сайті Української правди з 19 по 30 квітня було виявлено 5 новин, що стосувались теми полонених та зниклих безвісти.

- Декілька джерел у новині.

У одній з опублікованих на сайті новин йшлося про Великодній обмін полоненими. Журналіст видання використав декількох офіційних українських джерел. Це дозволяє якісно інформувати аудиторію.

- Історії українських військових, що повернулись з полону.

Видання опублікувало дві новини в яких оприлюднило історії повернених з полону військових ЗСУ. Такі матеріали сприяють кращому розумінню суспільством досвіду полонених і їх рідних. Їх авторство належить іншому перевіреному медіа, це чітко зазначено.

- Згадки російських військових.

Одна з новин стосується полону російських військових на Курщині. У ній зазначається стан полонених.

У ній використано відео за участю російських військових. Раніше вже згадувалося, що Комісія з журналістської етики не рекомендує публікувати такі кадри.

- Корисна інформація.

Медіа публікувало матеріал з історіями рідних полонених. У ньому, зокрема, надані поради психотерапевта щодо того, як краще комунікувати з людьми, які чекають на повернення з полону військових. У тексті пояснено, що суспільству варто знати про їх стан.

Українська правда фокусується на історіях військовополонених українців та їх родин. Водночас у деяких публікаціях згадуються російські військові, іноді з використанням відео за їхньої участі. Такий підхід може порушувати етичні принципи.

Порівняння українських і російських медіа демонструє відмінності їхніх підходів до висвітлення теми полону. Українські журналісти пишуть переважно про оборонців України, тоді як російські — приділяють мінімум уваги своїм солдатам. Як показує приклад агенції РІА Новини, тему полону в російських державних медіа використовують як інструмент інформаційної війни. У

публікаціях українських ЗМІ пропаганди не зафіксовано. Однак новини, в яких подані кадри з російськими військовими, можуть суперечити професійній етиці.

Результати дослідження підкреслюють важливість контролю дотримання журналістських стандартів у медіа, адже маніпулювання інформацією може мати значні наслідки для громадської думки та міжнародної репутації обох країн.

8. Одинадцять місяців тиші

Світлина зроблена у грудні 2024 року. На ній жінка, загорнута у смарагдовий прапор. Вона стоїть у центрі площі та міцно притискає до себе плакат. Чорним по білому написано: «Поки ти безвісти зниклий у мене немає свят». Її звати Ірина, вона шукає свого чоловіка Олександра.

Цю розмову ми записуємо у травні 2025 року. Для неї це одинадцятий місяць тиші.

По діброві вітер виє, гуляє по полю...

Їхня історія почалася ще у шкільні роки. Десятикласник Олександр помітив шестикласницю Ірину на святковій лінійці на честь дня народження Тараса Шевченка, коли вона декламувала поему «Тополя».

«Коли ми вже одружилися він розповідав про це. Казав: “Я дивлюся, думаю, боже, як таке мале, а стоїть і ото розкаже п’ять хвилин того вірша”», — з усмішкою згадує жінка і поринає у спогади.

Вони зустрілися через декілька років у трамваї вже студентами. Випадково зіштовхнулися поглядами, розговорились. З того часу почали зустрічатися.

«Сашик у мене дуже творча натура, він любив співати, писати. Багато написаних віршів, пісень є. Дуже багато написаних для мене».

Один з його віршів розцвітає татуюванням на її руці, поміж гілля калин.

За допомогою власної пісні чоловік зізнався Ірині у коханні — виконав на концерті в рідному селі.

«Не пам’ятаю, що то було за свято, напевно, 8 березня, або День закоханих. Було ще холодно. Мені було приємно, але я була шокована. Це ж не місто, де

знають тебе ближні сусіди й більше ніхто, це село, де тебе знає кожна собака на кутку. Він виступав, публічна особа, але не любив показувати своє особисте».

Одружилися вони, коли Ірина навчалась на 4 курсі технікуму. Подружжю доводилось багато працювати. Чоловік жодної роботи не боявся, був вантажником, експедитором, товарознавцем. На будь-якому підприємстві, де працював, починав із найнижчої посади. За рік йому вдавалось дійти до керівної.

«На останню роботу прийшов працювати помічником оператора на лінію і став майстром зміни. У нього в підпорядкуванні понад сорок людей було. Сашка дуже класний організатор. Його підлеглі з ним товаришували. Він вмів спілкуватися, любив спілкування. Він дуже такий живий. І завжди говорив впевнено».

У подружжя — двоє синів. Старшому двадцять два роки, молодшому — п'ятнадцять. Менший перейняв у батька любов до музики. Так само як Олександр вчиться всього сам.

«Його любов, його кохання — це не про красиві слова. Не про якісь там ці обнімашки, цілувашки. Це більше про вчинки».

Старі фотографії

У мирні часи вони часто подорожували Україною.

«Коли в нас вже навіть була змога поїхати за кордон відпочивати він казав, що Одеси нам з головою вистачить. Але завдяки цьому ми були у всіх містах відпочинку, які зараз окуповані».

Зокрема, в Маріуполі, на Азовському морі, Бердянську, Херсонській області, Криму.

«І Саша завжди захоплювався, казав: “Боже, як тут красиво”. Йому подобався Крим. Він дуже любив Україну».

Проте, «великі» свята традиційно зустрічали у родинному колі, на рідній землі, де народилися. Тоді навіть сестра Ірини Любов зі своїм чоловіком Олегом приїжджали, хоч і жили далеко. На Великдень — до церкви. На Святвечір — дванадцять пісних страв на батьківському столі.

«Буквально днями мені телефон нагадав наше фото спільне, де ми з Сашиком і Люба з Олегом разом ходили святити паски. В мене з кожного Святвечора є фото, де ми всі разом за столом сидимо. Зараз це важко згадувати», — ділиться Ірина.

До їх родини прийшла війна

У 2014 році до їх родини прийшла війна. Чоловік Люби Олег за професією військовий. Він учасник бойових дій з часів АТО і дотепер.

«Ми знаємо, що це таке. От і останні роки, починаючи з 2022, на жаль, за столом нас усе менше і менше».

Олександр хотів йти з добровольцями в АТО. Тоді його не пустила дружина.

«В нас сини ще були маленькі, часи були важкі. А потім його знайомий пішов в АТО і буквально на першому виході загинув. Це на Сашу вплинуло, він зрозумів, що так само в нього залишаться маленькі діти, сім'я. Напевно, тоді він вибрав нас. У 22-му році він навіть не думав».

У ніч з 23 на 24 лютого 2022 року Олександр був на роботі — нічна зміна. Ірина пригадала, що того дня він добирався додому майже шість годин, оскільки було важко пересуватися містом. Одразу був готовий йти в ТЦК.

«Я казала, Саш, ти тільки з нічної зміни, цілу ніч не спав. Давай сьогодні відіспися і підеш хоча б в завтра. До вечора він ще досидів. Зранку, 25 лютого, коли я прокинулась побачила, що речі в нього вже були зібрані».

Чоловік тоді сказав, що не може сидіти вдома. Не хоче, щоб їх сини воювали. І пішов.

Кілометри до дзвінка

«Він мені розказував, що це його терміново викликали, сказали, ледь не повістку під двері привезли. Вже потім признався, що вони самі зібралися та й пішли. Це щоб я його не відмовляла, щоб не хвилювалася».

Спочатку було навчання. В серпні Олександр поїхав на свої перші бойові завдання, на Донеччину.

Згодом чоловік виконував обов'язки заступника командира роти.

Там де вони знаходились зв'язок тримався на Старлінку. Інколи він міг пройти кілька кілометрів, аби добратися до місця, звідки можна було зателефонувати додому.

«Це настільки були теплі созвони, він завжди намагався де б не був, які б не були складні ситуації, вийти онлайн на зв'язок. Щоб побачити в живу мене, а не лише почути голос, щоб відчувати. Для нас це було дуже важливо».

Якщо по ту сторону Ірина чула вибухи — він казав, що то далеко.

«Я вже потім почала розуміти, що він, напевно, намагався телефонувати в затишші, коли не було чути того всього, що хлопці чують кожен день. Щоб вберегти мене так».

Якщо треба було створити комфорт — він це робив.

«Коли вони жили в бліндажах він і грубку змурував, і хлопцям варив. Навіть, чи то галушки, чи то вареники там ліпив. Для нього створити комфорт було не складно».

Проте, вона помічала, що чоловіку було морально важко останнім часом далеко знаходитись від сім'ї.

«Казав: “Хлопці ж самі ростуть, ти сама без мене. Я без тебе не можу”».

У лютому 2024 року Олександр приїхав у рідне місто по роботі та зміг заїхати додому.

«В суботу побув вдома, в неділю ввечері знову поїхав. Це був останній раз, коли я його бачила наживо».

Повне оточення

Чоловік мав прийти у відпустку в березні 2024, але не зміг. Його підрозділ тоді постійно перебував у зоні бойових дій.

«23 травня 24 року о 16:23 був останній зв'язок, коли я чула свого Сашика. Він обіцяв подзвонити завтра».

Того вечора його разом з побратимами відправили на завдання. Він взяв з собою телефон, сподівався, що зможе подзвонити, або написати.

Але більше не перетелефонував.

«Він міг не подзвонити лише в деяких випадках, наприклад, декілька разів їм Старлінк розбивали й зрозуміло, що він не міг вийти на зв'язок. Але він писав мені плюстик і я знала, що все з ним нормально. Коли він не зателефонував 24-го я вже зрозуміла, що щось не так».

Війська РФ почали штурм і Олександр із побратимами потрапив в повне оточення.

У них закінчилася їжа і вода. Сідали батарейки. Вони вмикали рацію два рази на день, щоб передати, що вони живі.

«Це сталося 28 травня. До 1 червня вони ще виходили на зв'язок по рації, 1 червня — перестали. Їх було двоє. Що з ними? Де вони? По цей день ми нічого не знаємо», — згадує Ірина. Її слова перервав розкат грому. Трясється скло у вікнах і по ньому починає бити весняний дощ.

Жінка впевнена, що відповідей не отримає, доки триває воєнний стан, адже ці відомості відносяться до державної таємниці.

«Ввечері 31 травня я дізналася номер телефону військового, який тримав зв'язок з Сашиком по рації всі ці дні. Я його попросила: Боже, передай йому, що я його дуже-дуже сильно кохаю і дуже сильно чекаю. Хай пробує звідти вийти як-небудь. Хай все, що хоче, робить, тільки вийде звідти».

Та він не встиг переказати ці слова.

Через чотири дні з ТЦК Ірині додому принесли офіційне повідомлення про те, що її чоловік зник безвісти.

Мам Нель

«Коли мені третього червня написали, що Саша зник безвісти я була на роботі. Мені викликали швидко, бо сталася панічна атака. Той день був дуже важкий для мене. Прийшла моя сестра, забрала мене і ми поїхали додому. Я дзвонила до всіх куди можна. Боже, це чесно кажучи, дуже важко було. Але єдине, що... Сашині батьки... дуже важко було сказати про це батькам».

Ірина намагалась їх відгородити від переживань. Батьки Олександра люди поважного віку, ще й хворіють — хвилюватися не можна. Але його мама відчувала, що від неї щось приховують.

«Я третього червня телефонувала в ТЦК, підіймала всіх на ноги, бо вони мені сказали, що сповіщення принесуть через тиждень. Казала: ви прикалуєтесь чи що? Мені треба мамі сказати це. Без офіційного документа, я їй не скажу»».

Мама Олександра живе одна. До її села Ірину повіз старший син.

«В той день їй захотілося черешні, пора така. Вона рвала її, якраз коли ми приїхали. І я кажу: “Мам Неля, йдіть сюди, я хочу вам щось сказати”. Вона все зрозуміла».

Відро випало з її рук і червоні ягоди покотились подвір'ям.

В той день з нею залишилась сестра Олександра, щоб жінка не була на самоті.

«Мені треба було повідомити Сашиним батькам. Мені треба було повідомити моїм батькам, для яких Саша був як син».

Після почутої звістки Матір Олександра почала уникати людей. Матір Ірини місяць не виходила з дому.

Жінка досі намагається відгородити та захистити рідних, тож не розповідає як інколи холодно до неї озиваються байдужі кабінети, в яких вона шукає відповіді.

Дві коробки з війною

Після зникнення прислали його речі.

«Я розумію, що вони не пахнуть Сашею. Абсолютно не пахнуть. Вони пахнуть війною, кров'ю, порохом. Але не ним. Проте я їх не можу собі дозволити навіть попати».

Ірина пригадала, що сини тоді гостили в селі у бабусі. Вдома була лише вона і дві коробки з “Нової пошти”, які стояли посеред квартири.

«Я кожен день приходила додому з роботи, дивилася на ці коробки, але не могла знайти в собі сили їх відкрити. До кінця серпня стояли посеред хати. Я зрозуміла, що їх таки треба забрати, бо хлопці приїдуть з канікул. Я боялася. Я не знала, що я там побачу. Я дуже-дуже боялася».

Розібрати речі допомогла її сестра.

Документи, одяг, записки з переліком справ і улюблені карамельки по усіх кишенях, як у мирному житті. Кружка, ложка, недокурена пачка сигарет.

«В мене все стоїть воно в пакетику зібране — чекає коли Сашка повернеться і цим всім буде користуватися».

Скільки людей стоїть...

Олександр зник безвісти 1 червня. Ірина 14 червня йшла на роботу.

«Це була субота. Я йшла і побачила як проходила акція в підтримку зниклих безвісти й полонених. Тоді я вперше дізналась, що ці акції проходили в нас ще з 2023 року. А я вперше про них почула, напевно, так склалася доля».

Там Ірина познайомилась з іншими родинами, що шукають своїх близьких. Вона щовихідних ходить на акції, інколи їздить в інші міста.

«Для мене це важливо. Перш за все це підтримка полонених і зниклих безвісти дійсно. Навіть якщо послухати інтерв'ю хлопців звільнених з полону та і до нас хлопці приходили, розказували, як їх морально принижують там. Кажуть, що вони тут нікому не потрібні, що їх забули. І коли вони звідти повертаються — бачать масштаб цих акцій, скільки людей виходить, скільки людей стоїть, скільки їх підтримують».

Неопізнані

Рідні військових з однієї бригади створюють об'єднання. Так Ірина познайомилась з жінкою, чоловік якої вважався зниклим безвісти з березня 2024 року. У серпні його тіло повернули по репатріації рідним для поховання.

«Я була на тому похованні. Тоді вперше, напевно, відчула, що можу не дочекатися його живим. Я дуже важко пережила той момент і той похорон. Не передати, що я тоді відчула, коли побачила труну. Тоді ти розумієш, що і твого чоловіка так само можуть привести. Я досі жену від себе ці думки. Недовго, але такий момент був».

Про такі ситуації треба говорити, зазначає жінка.

«Бувають такі моменти, коли дійсно важко, але їх так само треба обговорювати. Коли ти говориш, тобі потім стає легше. Я спеціально, напевно, погодилась, щоб говорити, щоб не боятися. І якщо хтось прочитає те все, щоб він знав, що в цьому не один. Можна жити навіть з цим сенсом, заради того, щоб знайти свою людину і повернути її додому».

Щоб знайти свою людину Ірина ходить до поліції. Минулого разу вона дивилась на фото понад 2 тисяч тіл з моргів України, репатрійованих та вивезених з зони бойових дій.

«Це надзвичайно важко, але для мене це необхідно. Я шукаю свого чоловіка. Я хочу знайти його в будь-якому випадку».

Хвилина мовчання

На цьому шляху жінка не шукає жалості. Але хоче бачити повагу до військових.

«Я не хочу співчуття. Я хочу просто донести до людей цю проблему. Якщо ти можеш чимось допомогти, я готова це прийняти. Якщо, просто: “Боже, бідна, ти бідна, нещасна” — мені цього не треба, абсолютно. Для мене важливіше, наприклад, щоб була повага і шана тим хлопцям, які зараз не зі своєю сім’єю, не вдома. Вони на кладовищі лежать і більше ніколи не прийдуть до своїх рідних».

Для неї повага це, зокрема, дотримання хвилини мовчання.

«Я, наприклад, за цю хвилину подумки кажу “Отче наш”, мені так легше стає. Помолитися за загиблих хлопців, попросити в Бога, щоб він їх відправив до раю, бо вони на землі вже досить намучились. Повага має бути».

Життя на паузі

Мало залишила війна їх родині від традиційного Великодня.

«Раніше це було таке свято, коли я відпрошувалася з роботи, їхала в село, бо треба було готуватися. Після зникнення Саші мені абсолютно байдуже. Як і моїм батькам, дітям».

Цього року вони лиш пішли в церкву раненько, щоб помолитися.

«Сільський священник кожен службу знаходить час на молитву за безвісти зниклих, за полонених, за полеглих і взагалі за всіх наших захисників. Мені подобається служба саме в сільській церкві. Ти приходиш, там всі свої, всі тебе знають і коли батюшка читає молитву, ти чітко чуєш, що це за твого чоловіка. І взагалі там особлива атмосфера».

Немає більше ні Різдва, ні Пасхи, ні інших свят.

«Особисті досягнення мене не радують, тому що раніше перший про них Сашка знав. І він щиро підтримував і радів за мене. Зараз мені байдуже. Не хочеться ні досягнень, нічого. Господи, нічого не хочеться тільки його знайти й все».

Подружки постійно намагаються кудись «витягнути».

«Дівчата щось сміються, щось розказують, а в мене в мене немає других балачок, окрім Саші, окрім пошуків, окрім цього всього. Я не живу зараз нормальне життя. Якщо я раніше дуже любила читати книги, дивитися фільми, то зараз для мене це абсолютно неважливо».

Мирне життя згадується, зокрема, походами в салони краси.

«Зараз я це роблю, тому що розумію, що це треба робити. Раніше Сашка завжди казав: “Ти в нас одна дівчинка, ти маєш бути в нас найкраща”. І от я завжди готуюся, раптом він повернеться, а я некрасива. Оце для мене важливо».

А ще їй важливо не зупинятися шукати. Та допомагати іншим, хто опинився у схожій ситуації.

«Мені допомагає триматися віра в нього, в його сили. Він знає, наскільки сильно я його кохаю, і що я без нього не можу. І я знаю, що Сашик все буде робити для того, щоб повернутися до мене. Я не знаю де він, але я точно знаю, що він відчуває мою підтримку».

Не зупинятися — вірити

Ірина пригадала, як вже «вимолювала» свого чоловіка у 2022 році. Три дні її чоловік був в зоні бойових дій. В неї почалася сильна тривога, вона плакала, молилася, не могла зрозуміти, що з нею не так. На четвертий день він не вийшов на зв'язок.

«Я не знала, куди дзвонити, що робити. Та на п'ятий день він зателефонував, каже:

— Що ти за мене хвилювалася?

— Саша, ти що, прикалуєшся? Звичайно, хвилювалася.

— А я це відчував. І молилася?

— Звичайно, молилася.

— Бо я відчув твою молитву. Був момент, що розумів, що звідти навряд чи живим виберусь. Але відчув теплоту всередині, — каже, — і зрозумів, що це ти молилася за мене і що ти мене звідти вимолиш у Бога».

А потім ще раз — у березні 2024 року. Тоді чоловік возив військових в зону бойових дій і звідти. Одного разу, коли повертався звідти, потрапив під обстріл. Приїхав без скла, від коліс майже нічого не залишилося. Казав, добре, що був сам, без хлопців у кузові, бо вони б не вижили.

«І просто от ця молитва так само його, напевно, що врятувала тоді, бо він був неушкоджений взагалі. Я ще йому не вірила, змушувала відео записати, що з ним усе добре. Було лише декілька подряпин. Ну, а вже третій раз я його не змогла вимолити до кінця».

Та Ірина щиро вірить, що дочекається його живим і здоровим. Робить для цього усе, що може. Зізнається, що їй психологічно буває важко перестати діяти. Вона переживає, що робить недостатньо.

«Я намагаюся не зупинятися. І не дам собі зупинитися ніколи. Поки я можу, я все буду робити для того, щоб він повернувся».

9. “Мені здається, мій ангел-охоронець постраждав більше”: Історія морпіха з Олешок, що вижив у пеклі полону

Ветеран Олександр Дідур родом з Олешок на Херсонщині. У 2022 році під час оборони Маріуполя він отримав важкі поранення. Спочатку побратими вважали його “двохсотим”. Але Олександр вижив, потрапив у полон, в якому перебував 15 місяців, і повернувся додому. В інтерв'ю

“Вгору” морпіх розповів про російський полон, ставлення до українських військових та реабілітацію після повернення.

Ви родом з Олешок, яке наразі окуповане. Яким пам’ятаєте місто?

Здається, це найгарніше місце, яке коли-небудь бачив. Я трошки їздив і по Україні, і по світу, та моє рідне місто для мене залишається найкращим. За 80 кілометрів від нас узбережжя Чорного моря, ми на велосипедах або маршрутках їздили туди влітку. А в Олешках були ліс, річка — рибалка з дідусем, гриби, полювання. Річка Конка, по якій колись пливли козаки на чайках. Чому місто називається Олешки? Там була Олешківська січ, одна з найперших і найбільших січей в Україні.

Як вирішили стати військовим?

Проходив строкову службу на підводному човні “Запоріжжя” у 2011-2012 роках. Потім жив у Херсоні, підпрацьовував кулінаром, барменом, офіціантом. Згодом зустрів свою другу половинку, Алісу. Ми одружилися і досі, слава Богу, разом, у нас двоє діток.

То був 2014 рік, Росія вторглась в Україну. Якось я дізнався, що мій знайомий загинув у Донецьку, і вирішив знову піти служити. Херсонський обласний військкомат відправив мене до Миколаєва у навчальний загін. Потім був аукціон, де відбирають хлопців до різних родів військ і частин. Так у 2015 році я потрапив на своє перше місце контрактної служби — перший окремий Феодосійський батальйон морської піхоти. Я пишався, бо обожною морську піхоту. Коли служив, зокрема був інструктором, готував морпіхів до іспиту на право носити берет кольору морської хвилі. Повністю жив цим, і мені подобалось.

У 2016-му я отримав перше поранення в селі Водяному під Маріуполем, ми його зачищали. Поранення було незначним, але там, де я служив, постійно треба виконувати стрибки з парашутом. Тому мене перевели, і поки я лікувався, проходив ВЛК, Миколаївський військовий госпіталь мене списав з морської піхоти. Тож мене

перевели в артилерійську бригаду, але недовго там був. Потім - у роту охорони, там я прослужив місяців зо два.

У 36-ї бригади морської піхоти був недобір особового складу. Я виявив бажання повернутися саме туди. Морська піхота мене наче вабила.

А що вам найбільше подобалося у військовій службі?

Я відчував гордість, що я боронив свою державу. І знав, поки на фронті, мої рідні будуть живі й здорові. Я в цьому був впевнений. А загалом, *Semper Fidelis* — вірний завжди морській піхоті.

Як ви дізнались про початок повномасштабного вторгнення?

Підрозділ саме перебував під Павлополем. Найстрашніше — ракети над нами, вночі небо горіло різними кольорами. Маріуполь просто знищували. Це було страшно — ми тут на передовій, а вони б'ють по цивільному населенню. Була команда одразу відходити в Маріуполь, ми потроху відходили, бо на нас тиснули. За три дні прибули на “Азовмаш”, завод Ілліча. Надалі тримали оборону там.

Маріуполь ворог взяв у три кільця, що стрімко стискалися. Зрозуміло, я хлопців підтримував, казав, мовляв, у нас все буде добре, треба триматися до останнього, хоча усвідомлював, що буде важко. У нас не було вже продуктів. А російські війська присунулися впритул.

А 6 квітня я отримав поранення. Виїхав російський танк, а ми були в театрі “Іскра”. Танк почав обстріл, театр спалахнув. Ми відійшли на чотириповерхову будівлю перед заводом і зайняли там оборону. Перші атаки відбили. У нас були їхні рації, і ми знали, звідки та куди вони рухаються. Але у нас не було ні “Градів”, ні РПГ. Залишалися тільки патрони, кулемет, автомати та ручні гранати. Російський танк почав під'їжджати все ближче, танкісти докумекали, що у нас вже немає боєприпасів.

Коли танк рухається, а ти стоїш перед ним, важко визначити дистанцію. Я віддав команду хлопцям спуститись вниз і залишився спостерігати. Танк був на

відстані десь 300 метрів. Я ще встиг про нього доповісти. Останнє, що побачив, це як його ствол розвертається в наш бік — і все, темрява.

Один з військових, які мали спуститися в бункер, цього не зробив. Завдяки йому я залишився живий. Для того, щоб доставити мене на завод, треба було подолати дистанцію між будівлями, а орки від нас були на відстані прямих боїв. Хлопці прикривали мене вогнем, поклали в машину і доправили в бункер, де мені надали медичну допомогу. Я вдячний Богові. Мені здається, що мій ангел-охоронець постраждав більше, ніж я. Він весь удар на себе прийняв, і я залишився живим. Снаряд, за словами хлопців, влучив у стіну за два метри від мене. Я дивом вижив. Але лівий мій бік дуже понівечило, відірвало пальці, якими тримав автомат. Хірург Іван Миколайович, який теж, до речі, був в полоні, мене збирав, як кажуть, по частинах. Завдяки йому я залишився живим.

Як ви потрапили в полон?

Ми потрапили в полон 12 травня, була домовленість про передачу Росії тяжкопоранених і жінок. Списки пішли в Україну, наші знали, кого забрали. Хлопці, які останні повертаються, розповідають: щойно машина з нами поїхала, дорогу почали обстрілювати. Вони подумали, що ми загинули.

Я отямився, по-моєму, у Новоазовську. Нічого не бачив, у мене ніби були дві кулі замість очей. Там я пробув приблизно тиждень, і мене передали до 15-го госпіталю в Донецьку. Там я пробув близько місяця, і мене перевели в Оленівку. Для них я чомусь був “особливо небезпечним”. Тому мене Росія не віддавала з полону. В них такі сайти є, “Трибунал” чи “Каратель”, з 2016 року там за мою голову була призначена ціна. Як і більшості хлопців з Феодосійського батальйону.

Ми були в Оленівці до теракту. Весь цей час мене намагались дістати з полону, але Росія не підтверджувала, що я в них, обміняти не можна було. Хоча у мене брали інтерв'ю якісь їхні канали. Коли я вже повернувся додому, то дізнався, що у в'язницю до нас приїжджала російська омбудсмен, вона була в балаклаві.

Ви були важко поранені. Яка була ситуація з медичною допомогою?

Якщо кажуть, що Росія надає медичну допомогу в полоні - це брехня. Я повернувся з полону через 15 місяців зі зламаною рукою. Нею не міг навіть рухати. А в полоні мене мили побратими, допомагали навіть ті люди, яких я не знав, бо мене етапували з однієї в'язниці до іншої.

Якби тоді вам вчасно надали потрібне лікування, рука була б в кращому стані?

Так, була б в нормальному стані. Зараз мені доводиться відновлювати руку, багато працювати. Коли мене побачив хірург в центральному військовому госпіталі, сказав, що за 20 років практики таке бачив вперше, щоб людина зі зламаною рукою сама себе обслуговувала. Через те, що вона була зламана 15 місяців, відмерли нервові закінчення, і перший час кисть звисала, як ківш в екскаватора.

Які умови були в полоні? Як до вас ставилися?

Коли прийшов до тями, не міг встати, майже нічого не бачив. Двоє чеченців стояли біля ліжка. Один з них тримав пістолет Макарова і легенько мене по голові ним стукав. Каже: "Тук-тук. Ти ваще знаєш, где ти, хто ти, што ти?" А другий йому: "Не трогай єво, он і так скоро здохнет". Бувало так, що нас водили в душ раз на тиждень під холодну воду. У 20 душових забігає 100 чоловіків, і є дві хвилини на те, щоб всім помитись. Хлопці часто самі не мились, а мили мене. А ще по в'язнях в душових кабінах могли з голови до ніг проходитися електрошокером. Якщо втрачаєш свідомість, тебе підіймають і продовжують струмом бити.

Кожен місяць на території тюрми проходив "шмон" з військовими в масках, які били все, що рухається. Кожен барак вибігав надвір, і росіяни лупили.

Кожен прийом їжі, коли ти на нього йдеш і повертаєшся, тебе завжди лупцюють і обзивають.

В них ще був такий вид тортур: хлопців в позу лотоса складали, зв'язували мотузкою і кидали в куток. Людина дві, три, чотири години могла в такій позі лежати. Зрозуміло, плакала, кричала і просила, щоб її розв'язали. Виривали зуби ще. І мені намагались видерти в 15-му госпіталі донецькому. Їм щось не сподобалось, підбіг до мене вертухай, це так називають охоронців у в'язниці, ухопив пласкогубцями за зуби, які хитались. Я був лежачим, що міг зробити?

Ви згадували, що до вас приходили омбудсмен та журналісти. Ці факти насильства і його наслідки тоді приховували?

Вони записували інтерв'ю в окремому приміщенні. Тебе туди супроводжують, садять перед стінкою, знімають на відео. Говорять, що можна розповідати, а що не можна. І поряд стоїть один з вертухаїв, щоб ти нічого зайвого не сказав. Всі ці допити, усе, що відбувається на камеру є добровільно-примусовим. Коли приходила омбудсмен робити інтерв'ю, дозволяли передати привіт рідним. На це інтерв'ю міг прийти один лист у відповідь. Це було в Калинівській виправній колонії, у Горлівці.

Окрім цього ніякої можливості спілкуватись з рідними, повідомити, в якому ви стані не було?

Ні, не було. Деякі хлопці навіть мріяли, щоб їх засудили. Бо тоді переведуть в нормальну в'язницю, і вони будуть зеками. Український полонений порівняно з зеками — це ніхто. Бо у них було все: телефони, листування з рідними, передачі. А ти не мав права ні слова сказати, навіть очі підняти, постійно мав бути, як вони говорили: “з опущеною гривою”. Якщо порівнювати сидіння в тюрмі та полон, то це рай і пекло

Ви розповідали, що навіть в таких умовах намагались підтримувати хлопців. Де ви знаходили сили, внутрішній ресурс на це?

Знову ж таки — армія. Я був головним сержантом взводу і розумів, що мотивація — це найперше. На своєму прикладі намагався хлопчикам показати, що я був лежачий, але почав працювати над собою, вставати, підійматися, ходити, руками щось робити. Сьогодні я лівою рукою пишу, малюю, все роблю так, як і правою.

Нам пощастило, що ми були в бараках і знаходили собі коло спілкування. А деякі хлопці сиділи в карцерах, на ямі.

Можете пригадати, коли зрозуміли, що повертаєтеся додому?

В мене такого моменту, якщо чесно, не було. Я тоді думав, що мене етапують кудись, бо ти постійно із зав'язаними очима і не розумієш, що відбувається. Ми майже добу літали на літаку. Вже перед тим, як обмінювати, нас вивели, посадили на траву, зняли з нас мішки та дали сухпайки. Я знайшов там шоколадку, був голодний, але звідти з'їв тільки її, розумів, що глюкоза підтримає. Більше нічого не хотів з того, що нам давали. Дивувався, що ставлення щось дуже м'яке, це не просто так. Нас пересадили в автобус, на голову нічого не вдягали, лише сказали сховати її між коліна — і поїхали. Потім зупинились, вертухаї вийшли, залишився тільки водій і ми.

Автобуси стали один до одного, з того хтось виходить, ми з цього виходимо. І не розумієш, що відбувається, бо не міг такого очікувати. Робиш вдих — і в тобі все просто палає, бурхає. Ти відчуваєш запах України. Передати словами це неможливо. Нас зустрічали люди з українськими прапорами, тоді я зрозумів, що вже вдома. Коли хлопці викладають відео, як повертаються додому, — згадуєш цей момент, і вся шкіра мурахами покривається.

Як пройшла зустріч з рідними?

Спочатку до мене приїхала мама. Дружина тоді була в селі зі своїми батьками, дітьми та не могла вирватися. Вона приїхала потім в Київ до мене. Це таке тепло, яке про яке ти мрієш кожен день в полоні, — просто обняти рідних.

Хоча ти можеш стільки всього сказати, коли зустрічаєшся з рідними, але вистачає просто обіймів. Очі в очі, подих, запах рідної людини, який ні з чим не сплутаєш — цього більше, ніж достатньо.

Я ніби спокійна людина, військовий, маю самоконтроль. Але в цьому очікуванні, що зараз побачу дружину, дочку і свого сина, якого я ще взагалі не бачив, йому вже тоді півтора року було, — я, як маленька дитина, ходив з місця на місце. Губи кусаю, нігті гризу, не знаю, що робити. Потім побачив Алісу, ми обнялись, і тоді я повірив в те, що вже вдома з рідною сім'єю. Ці відчуття не передати ніяк.

Чи отримують, на вашу думку, бійці після повернення з полону необхідну підтримку?

Я служив в морській піхоті вірою і правдою, виконував бойові завдання, мав подяки та винагороди. Але коли повернувся в Україну - хтось з народу називає мене героєм, хтось дякує. А від держави та бригади я навіть “дякую” не почув. Я б хотів, щоб держава хоча б змусила бригади висловлювати вдячність хлопцям, які повертаються з полону. Це дуже важливо.

Що відбувається з військовими після повернення з полону? Чи існують якісь програми реабілітації?

Хлопців зустрічають і розвозять по госпіталях, де вони проходять первинне обстеження. І це правильно, бо з російських тюрем можуть повертатися хворими, їм потрібно пройти обстеження. Медична реабілітація — і більше за ними не слідкують. Ну, може, вони і є, ці програми, які б допомагали, але я такого не зустрічав.

Судячи з ваших соцмереж, ви зараз допомагаєте хлопцям, які повернулися з полону?

Я представник “Серця Азовсталі”, цей фонд фокусується саме на оборонцях Маріуполя. Я цим наразі живу, цікавлюся, тому що хвилююсь за хлопців, які

повертаються з полону, за їхню реабілітацію, подальше життя. За ними потрібно спостерігати, бо вони часто не бачать навколишнього світу, не знають, що відбувається. І коли повертаються додому, сподіваються на допомогу. Якби не цивільні фонди, не знаю, що б вони робили.

Я колись хотів започаткувати свій фонд, зробити реабілітаційний центр, Але ми трошки прикинули, скільки на це потрібно, — у мене таких грошей немає. А знайти мецената чи взяти на це грант — треба докласти великих зусиль. Але я не опустил руки, продовжую працювати. Останній раз я літав у США, Вашингтон. Я у Boulder Crest пройшов курси — це ветеранське суспільство, яке працює з посттравматичним зростанням. Продовжую працювати з хлопцями, з їхнім морально-психологічним станом.

Ви з ними зустрічаєтесь і розмовляєте, чи як це відбувається?

По-різному. Якщо є можливість зустрітися — зустрічаюсь, щоб хоча б зрозуміти їхній стан. Я намагаюсь їх ближче до себе перетягувати, в Київ, і тут з ними працювати. А так — працюємо в телефонному режимі, підтримуємо зв'язок. З хлопцями, які повертаються, потрібно працювати. Мабуть, не секрет, що дехто вдається до алкоголю, наркотиків, закінчує самогубством. Тому я намагаюсь на власному прикладі показати, що рук опускати не потрібно. Я їм завжди кажу, що перед ними всі двері в Україні відчинені. Якщо зачинені і їх не відкривають - можна відчинити ногою. Ви пройшли полон, повернулися додому, чого ще можна боятися в цьому житті? Нічого.

Ви стараєтесь нагадувати про цю тему суспільству, зокрема брали участь у проєкті “Смак Свободи”? Розкажіть як це було.

Дівчата з організації “Серце Азовсталі” подзвонили мені і попросили взяти участь в адвокаційному проєкті “Смак свободи”. Потрібно було приготувати

українську страву та відзняти цей процес. Журі обирало переможця в ранковому шоу “Сніданок з 1+1”. Мені спав на думку саме бабусин рецепт, медівник. Але я йому назву дав іншу — козацький, бо він прийшов до мене з Олешок. Рецепт теж змінив, додав журавлину замість варення, приготував, презентував і відправив відео (ред. взяти участь в ньому могли українські ветерани. Передбачалось, що автор найкращого кулінарного рецепта поїде до США, аби закликати міжнародну спільноту до підтримки звільнення українських захисників. А його страву продаватимуть в американській ветеранській пекарні Dog Tag).

Якось мені дзвонять дівчата з “Серця Азовсталі” і кажуть, що я потрапив у лідери проєкту “Смак свободи”. Ми з дружиною їхали на ринок, здається, і я розумію, що якраз час випуску “Сніданку з 1+1”. Дивимось в телефоні, як оголошують переможця — і тут називають моє прізвище. Я шокований був, бо насправді не очікував. Так я поїхав у Вашингтон, зустрівся з багатьма людьми, зокрема з українською діаспорою, яка дуже сильна там. Це просто супер люди, я їх поважаю.

До кожного поданого в американській пекарні Dog Tag шматочка медівника долучалася картка. На ній була фотографія оборонців Маріуполя, які повернулися з полону, і їхня коротенька історія. Завдяки цьому багато хто згадає, що війна продовжується в Україні, а дехто тільки дізнається. Був випадок, коли жінці у цій пекарні дають картку, а вона дивиться і не може зрозуміти, що це. Ми почали пояснювати, вона каже: “Я зрозуміла, прочитала. А яка війна? Де війна? З ким війна?”. Тобто, є люди, які не знають, що в Україні війна. Я б ніколи не повірив, якби мені хтось це просто розповів, але таке насправді існує. Сподіваюсь, що це невеликий плюсик від мене, допомога, щоб ця війна нарешті закінчилась якомога швидше і щоб повернули наших оборонців з полону.

10. Вінничани провели акцію на підтримку військовополонених і зниклих безвісти

[00:01] У Вінниці провели акцію на підтримку військовополонених та зниклих безвісти. Її учасники з плакатами та прапорами зібралися біля

Центрального парку. Подібні ініціативи у місті відбуваються щосуботи на різних локаціях. Ці акції організовуємо, ми рідні, військовополонених і безвісти зниклих для того, щоб нагадати суспільству про нашу проблему.

[00:34] Перш за все, це підтримка. Підтримка наших полонених і безвісти зниклих. І от в нас така, якби для нас така думка, що от всі ці емоції, які ми відчуваємо, коли об'єднуємося, ми передаємо своїм хлопцям, щоб вони там трималися і знали, що їх тут чекають і люблять. Рідні полонених, зокрема військових із 120-ї бригади ТРО розповіли про своїх близьких.

[00:57] Хочу Щоб достукатися до людей і показати, що є така проблема, щоб люди були небайдужі. І саме перше хочу, щоб я знайти сина. Хочу знайти обняти його. Вже дуже скучила за ним. В мене зник син безвісти 24-го року, 24 березня. І ось так останній рік, якби 11 місяців уже живемо, тільки цим.

[01:25] Більшість людей отак от живуть, чекаючи своїх рідних в тривозі та Ірина розшукує свого чоловіка. За словами жінки, він зник безвісти під час виконання бойового завдання у Бахмуті. Рішенням суду було визнано його померлим, але я його розшукую, надіюсь на повернення додому. Його чекає неповнолітній син.

[01:54] Ми його всі чекаємо. В мене син безвісти зникли Ковальський Василь Євгенійович. Офіційно він, безвісти зникший, але за рішенням суду Верховного він визнаний загиблим. 7 березня 23 року 120 бригада 210 батальйон поїхали на Бахмутський напрям, в самий іменно Бахмут.

[02:23] Четвертого числа вони вже пішли на позиції. І в той день їх загинуло 10 чоловік з Вінницької хлопців. П'ять чоловік повернули, п'ять - ні. Тіла залишилися на позиції. Я виходжу на акції по безвісти зниклим, щоб знайти свого сина і допомогти іншим людям знайти своїх дітей, чоловіків, батьків.

[02:49] Він зник в березні 23-го року, мій чоловік. І досі такої офіційної інформації немає. Мій чоловік в перший день повномасштабного вторгнення пішов сам в 120-ту бригаду в 210-й батальйон. В перших числах березня 23-го року їх забрали у місто Бахмут.

[03:15] І з 6 березня 23-го року ми з сином чекаємо чоловіка і батька, який зник безвісті і в нас нема ніяких відомостей, де він і що з ним. Докції також доєдналися небайдужі місцеві мешканці. Найменше, що ми можемо зробити тут, якщо ми не в ЗСУ, то зробити щось, щоб український народ не забував про полонених, про зниклих безвісті.

[03:44] Це просто найменше, що я можу зробити для того, щоб підтримати родини військовополонених. Знаєте, як кажуть, у мене там усі. Над матеріалом працювала Діана Кардаш.

11. У Вінниці відбулася чергова акція підтримки військовополонених та зниклих безвісти

[00:02] Небайдужі громадяни зібралися біля будинку офіцерів у Вінниці. Тут відбулась чергова акція підтримки, мета якої нагадати про тих, хто перебуває в полоні або вважається зниклим без вісти. Якщо на сьогодні немає прильотів у Вінниці, потрібно не забувати про це, потрібно не забувати про те, що дуже багато знайомих і незнайомих там людей знаходяться в полоні, і вони в полоні не місяць, не два, і вже навіть не роки.

[00:30] і кожен з них хоче додому, адже кожного з них вдома, а хтось чекає. І, в принципі, чекаємо всі ми. Дівчина розповіла, як можна підтримати рідних безвісти зниклих та полонених. Входите на акцію підтримку, ширити будь-яку інформацію, перевірену інформацію в Інстаграмі, в Телеграмах, донатити, допомагати та будь-яким способом. Немає необхідності знаходити тут знайомих. Ти можеш прийти один і стати, і тебе зрозуміють. Отже, всі зібрались тут з однією єдиною ціллю.

[00:57] Серед учасників акції ті, хто чекає на повернення близьких. Олег, тут, щоб нагадати про брата, який зник безвісти. Прийшов, що почула влада наша пропавших безвісти солдатів, які обороняють, яких відправили, а назад забирати ніхто не хоче. Чоловік стверджує, що ці теми приділяють недостатньо уваги у публічному просторі. До ініціативи також долучилася Софія.

[01:27] Дівчина зауважила, що зараз теми зниклих військовослужбовців висвітлюють активніше. Висвітлюється достатньо зараз добре. Набагато краще, чим це було раніше. Тому що раніше цьому майже не надавали розголосу. Зараз люди набагато більше, частіше збираються і в набагато більших масштабах, як ми можемо бачити. Тому зараз, я думаю, цьому надається набагато більше уваги. Софія відвідує такі акції з осені 2024 року.

[01:56] Зазначає, помітила, що участь в них бере все більше людей. Люди почали більше підтримувати, більше звернути уваги, навіть просто підтримувати сигналом з машини, цього стало набагато більше. Над матеріалом працювала Діана Кардаш.

12. У Вінниці відбулася акція «Не мовчи! Полон вбиває!». ФОТОРЕПОРТАЖ

У Вінниці на площі Калічанській 10 травня провели акцію-нагадування про військовополонених та безвісти зниклих.

Усі фото: Діана Кардаш

Захід організували родини військових

Один з плакатів нагадував: “Кожен день у полоні — це вкрадене життя”.

Люди тримали плакати із закликами, гаслами та зображеннями військовослужбовців.

Також державні прапори та символіку військових бригад.

Серед учасників — як дорослі, так і діти.

“Всі надіються, що хтось щось побачить, фотографія інтернетом полетить, хтось щось впізнає, допоможе. В нас 13-го числа (ред. травня 2025 року) буде півтора року як ми виходимо. Чекаємо, любимо і надіємося, що скоро буде обмін”, — поділилася учасниця акції Ганна Банцер.

Подібні акції у Вінниці проходять регулярно — орієнтовно, щосуботи. Їхня мета — тримати тему полонених у публічному просторі та висловити підтримку родинам, які тривалий час не мають звісток від своїх близьких.

“Приходь, щоб підтримати родини наших захисників. Твоя підтримка важлива!” — зазначають організатори.

За даними Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими, загалом з березня 2022 року штабом було визволено з російського полону 4 тисячі 757 українців.